

РИЗИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ
ГОСПОДАРСТВО

Зінчук Т.О.

Житомирський національний агроекологічний університет

Процеси глобалізації економіки охопили усі структурні ланки національної економіки, не міняючи при цьому і галузь сільськогосподарського машинобудування. Сільгоспмашинобудування наукомістка галузь з високою доданою вартістю, яка представлена виробництвом сучасних зерно-та кукурудзозбиральних комбайнів, бурякозбиральної техніки, багатофункціональних посівних комплексів, енергонасичених тракторів та інших видів необхідної селу техніки.

Значна частина ринку високотехнічної продукції для галузі сільського господарства належить відомим зарубіжним компаніям, світовим експортерам та основним конкурентам сільгосптехніки і обладнання. Серед лідерів світової сільськогосподарської індустрії такі найвідоміші, як John Deere, New Holland, Claas, Lemken, Case IH, Ktmn, Gregoire Besson, Farmer та багато інших, які відрізняються по-перше, високою якістю й надійністю продукції, передовими розробками, широкими можливостями та, по-друге, задовольняють професійний попит сільськогосподарських товаровиробників.

Водночас, аналіз тенденцій розвитку вітчизняного сільгоспмашинобудування свідчить про доволі повільний рівень його еволюції, а технічний стан галузі характеризується як морально та фізично зношений. Забезпеченість аграрних підприємств сільськогосподарськими машинами та механізмами складає лише 20-40%, із яких майже 90% вже відпрацювали свій термін. За оцінкою експертів для технічного переоснащення АПК України необхідно 420 млрд грн, у той же час традиційні виробники сільгосптехніки втратили свої ринки збуту, їх виробничі потужності завантажені наполовину [1, с 64], а ємкість внутрішнього ринку сільгосптехніки на сьогодні складає близько 10 млрд грн.

Технологічні ресурси машинно-тракторного парку використовуються у сільському господарстві неефективно, що гальмує інтенсивний розвиток сільськогосподарського виробництва, посилює залежність від імпортової сільгосптехніки. Так, близько 85% імпорту техніки припадає на Мінський тракторний завод, причому обсяги поставок за останні п'ять років зросли у три рази. Імпорт тракторів марки МТЗ в основному розподілений між двома лідируючими постачальниками: "Техноторг-Дон" (24,7% за-

гального імпорту тракторів в Україну) і "ТД МТЗ-Білорусь-Україна" (14,0%) [2]. Із зарубіжних корпорацій ключові позиції обіймають John Deere, CNH та AGCO [3]. У сумарному обчисленні імпорт тракторів, машин та устаткування для підготовки і обробітку ґрунту, збирання і обмолоту сільськогосподарських культур у 2011 р. склав 1286 млн дол. США [4]. За цей період в Україну імпортовано понад 2700 зернозбиральних комбайнів на суму близько 330 млн дол. США. У вартісному виразі лідерами серед вищезазначених торгових марок стали Claas (25,3% від загального імпорту комбайнів), John Deere (17,4%) та Палессе (15,1%) [2].

Проблеми імпортозалежності галузі сільгоспмашинобудування з кожним роком поглиблюються. Як наслідок, вітчизняна техніка не витримує конкуренції на світовому ринку техніки та технологій. Відсутність реальних джерел фінансування призводить до неможливості реконструкції та технічного переоснащення підприємств галузі та забезпечення завдяки цьому високої якості вироблених машин і обладнання, освоєнню нової конкурентоспроможної техніки.

З огляду на це, необхідно розвивати інноваційні можливості вітчизняних товаровиробників техніки через модернізацію виробництва, впровадження новітніх агротехнологій, збільшення обсягів її поставки товаровиробникам сільськогосподарської продукції, розвитку експортного потенціалу галузі машинобудування. "Локомотивом" вітчизняного сільськогосподарського машинобудування та пріоритетом розвитку агробізнесу повинні стати конкурентоспроможні зернозбиральні комбайни та трактори, виробництво яких має стимулюватися державною політикою підтримки модернізації підприємств даної галузі, регулюванням ринку сільськогосподарської техніки, створенням сприятливих умов для залученням іноземних інвестицій.

За заявами уряду протягом найближчих п'яти років для виходу вітчизняного машинобудування із кризового стану на оновлення парку сільгоспмашин та стабілізацію розвитку галузі потрібно змучити близько 120 млрд грн. Відповідно локалізація в Україні світових торгових марок з виробництва сільгосптехніки повинна складати не менш, як 80% [5].

Розвиток та реалізація інноваційних можливостей галузі зазвичай супроводжуватиметься певними ризиками в системі світового господарства, які в окремих випадках можуть перешкоджати поставленим завданням. Серед них слід відмітити найвагоміші: - геополітичні ризики (нестабільність політичної ситуації в країнах-партнерах, що негативно впливає на форми і методи співробітництва із зарубіжними партнерами, низький рівень інтеграційної політики держави); - макроекономічні ризики (зниження

рівня інвестиційної активності країн внаслідок кризового і посткризового стану світової економіки); - законодавчі ризики (недосконалість нормативно-правової бази та її обмежені можливості впливу на ринкову кон'юнктуру); - екологічні ризики (невідповідність техніки та обладнання світовим і європейським стандартам щодо рівня навантаження на ґрунти, норм викидів шкідливих речовин в атмосферу, форс-мажорні обставини тощо); - соціальні ризики (втрата довіри з боку інвесторів, неправомірне втручання конкурентів у функціонування підприємства, людський фактор, розбалансованість системи матеріальної та нематеріальної мотивації працівників); - технологічно-інноваційні ризики (слабкість матеріально-технічної бази, відсутність спеціалізованих науково-дослідницьких центрів, технопарків, недостатність, висококваліфікованого виробничого та управлінського персоналу) та інші.

Отже, попередити їх виникнення — це один із напрямів ефективного розвитку і відродження вітчизняного сільгоспмашинобудування. За умов регулярного моніторингу, аналізу індикаторів ризиків, реалізації заходів з їх мінімізації, суттєвий техніко-економічний розрив у цій галузі між Україною та зарубіжними країнами ймовірно матиме шанс на скорочення.

Література

1. Кирич Н.Б. *Сучасний стан та перспективи розвитку галузі сільського машинобудування України* / Н.Б. Кирич, І.В. Луцьків // *Національний вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. - 2012. — №4. - С. 63-67.
2. *Ринок с/г техніки України 2011. Торгові марки, імпортери, тенденції* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.marcom.kiev.ua/ua/press/2/>, 05.04.2012
3. Бондар О. *Чому не купують тракторів?* / О. Бондар // *АгроПропозиція*. - 2008. - №6. - С. 112-118.
4. Антоценков В. М. *Огляд ринку сільськогосподарської техніки для підприємств АПК України* / В.М. Антоценков, Р.В. Антоценков Л [Електронний ресурс]. Режим доступу: [hUp://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik124-2Z03.pdf](http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik124-2Z03.pdf)
5. *Производство сельхозтехники мировых торговых марок должно быть локализовано на 80% в Украине* [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://miragro.com/proizvodstvo-selkhoztehniki-mirovykh-torgovykh-marok-dolzno-byt-lokalizirovanno-na-80-v-ukraine.ht>